

Arka Oda Toplantıları

23 Şubat 2012 Perşembe 18:30

Yar. Doç. Dr. Gözde Çelik

Tanzimat Döneminde Tarihi Yarımada'da Kâgir Yapılar

İSTANBUL
ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

“Arka Oda Toplantıları”, İstanbul araştırmalarına farklı bir boyut kazandırmak amacıyla kentin gizli tarihine doğru yolculuğuna Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine odaklanan konferanslarla devam ediyor.

Tanzimat Döneminde Tarihi Yarımada'da Kâgir Yapılar

Avrupa ile ilişkilerin yoğunlaştığı Tanzimat Dönemi (1839–1876), Osmanlı devlet yapısında ve kurumlarında yeni düzenlemelerin ele alındığı, iç ve dış dinamiklere bağlı olarak, başkentte günlük hayat pratiklerinin yeniden şekillendiği bir zaman dilimidir. İstanbul'un gelişmekte olan semtleriyle hızlı bir değişim sürecine girdiği bu yıllarda Tarihi Yarımada'da inşa edilen kâgir yapılar, Mustafa Reşid Paşa başta olmak üzere Tanzimat bürokratlarının şekillendirdiği yeni zihniyetin mimari yansımaları olarak okunabilir. Bâb-ı Âli'nin idari merkez olarak güçlenmesi, tahripkâr yangınlara önlem olarak kâgir yapıların teşvik edilmesi ve inşaat faaliyetlerinde yabancı veya gayrimüslim mimarların ön plana geçmesi, değişimin belirleyici özellikleri arasındadır. Malzeme ve inşaat tekniklerinde farklılaşma, silueti ile ünlü tarihi çekirdeğin çehresini değiştirmeye başlamıştır. Gerek Tanzimat'ın güvenlik şemsiyesi altında sermaye birikimi yapan bürokratların inşa ettirdiği konaklar, gerekse kadrolaşan idari kurumlara ev sahipliği yapan binalar olsun, bu yapılar boyutlarıyla kentsel dokuda ölçeği değiştirmiş, mimari üsluplarıyla geleneksel çizgiden farklılaşmış ve topografik konumları ile dikkat çekmişlerdir. Bugün yoğun yapılaşma arasında gözden kaybolmuş veya yitip giderek kentsel bellekten silinmiş olan bu yapılar, dönemin kendine has atmosferinin izdüşümleridir. Konuşmada, arşiv kayıtları ve dönem fotoğrafları eşliğinde, Tarihi Yarımada'nın geçirdiği mimari değişim ele alınıyor ve söz konusu inşaat faaliyetleri ile ortaya çıkan yeni güç odakları, Tanzimat'ın siyasi gündemi içinde değerlendiriliyor.